

Kovács Ilona

A zenetudós Sárosi Bálint köszöntése

Kevés népzenekutató örvend – a közönység és a szűkebb szakma körében is – oly ismertségnek és elismertségnek, mint az idén 90 éves Sárosi Bálint. Előbbi két-ségtelenül az 1960-as évektől mintegy húsz éven át tartó, hetente közvetített rádiós sorozatának, a *Zenei anyanyelvünk* című műsornak, később pedig már televíziós szerepléseinek köszönhetette. Utóbbi – számos kitüntetéssel – a „népművészet és közművelődés” kategóriában 2014-ben elnyert Prima Primissima Díj is igazolja. Elsősorban a hangszeres népzene kutatójaként ismerjük, de a népzene kutatáshoz szervesen kapcsolódó periférikus területek vizsgálatát, például a cigányzene-cigány népzene, a verbunkos és a magyar nóta tudományos igényű elemzéseit is nevéhez kapcsolhatjuk. Az ezeken a területen publikált tudományos munkái nemcsak itthon meghatározóak, hanem a nemzetközi népzene kutatásban is elismerik eredményeit.

A Nap Kiadó Sárosi Bálintot kerek-évfordulós születésnapja alkalmából válogatott írásainak megjelentetésével köszöntötte. E kötet kiváló eszközül szolgál arra, hogy az adott keretek között az életműről a lehető legátfogóbb képet nyújtsa az olvasónak. Az 1962 és 2014 között készült dolgozatok válogatása láthatóan azzal a szándékkal született, hogy a személyes életút megismertetése mellett a tudományos életmű minél széles skálájába adjon betekintést. Sárosi Bálint életútja Erdélyből indult: a

székelyföldi Csíkrákoson, szegényparaszti családba született. Ahogy a kötet több írásában utal rá, részben e ténynek is köszönhető, hogy nem szokványos pályautat az övé, sok tekintetben jóval göröngyösebb volt, mint pályatársaié. Már gyermekkorában megismerte és megtanulta becsülni a kétkezi munkát. Írásaiban többször is említi, hogy édesapja keményen befogta az iskolai szünetekben. Gyermekkori „tudományát” azóta sem felejtette el: még most is meg tudna rakni egy szénásszekeret, a kaszálást pedig olykor még manapság is gyakorolja Pilisszentkereszten lévő telkén. Mivel kiváló tanuló volt, a negyedik elemi elvégzése után a falu papjának sikerült rábeszélni az anyagi javakban szűkölködő családot, hogy taníttassák tovább a fiúkat. Így került a csíkszeredai Római Katolikus Főgimnáziumba, majd innét „keveredett jámbor ifjúként” (Az ismertett könyv Rajeczky Benjáminról szóló írásában – *Így láttam...* (230–231. o.) – nevezi így a szerző ifjúkori önmagát.) Budapestre: 1944 nyarán jelentkezett az Eötvös Collégiumba. Bár maga sem hitt benne, az általa tréfásan „fejkopogtatásnak” nevezett felvételi vizsga próbatételét mégis sikerrel vette. Bölcsészként végzett 1949-ben magyar-román szakon. 1948-ban – az egyetemmel párhuzamosan – a Zeneakadémián is megkezdte tanulmányait, hiszen már gyermekkorától vonzotta a zene. Csíkrákoson kisgyerekként a helyi rezsebandában klarinétozhatott, a csíkszere-

dai gimnázium kápolnájában pedig néha megengedték neki, hogy a harmóniumon játsszon. Rendszeres zenei képzésben azonban nem volt része. Csak Eötvös-kollégiumi éve alatt sikerült zenei hiányosságait annyira pótolnia, hogy a Zeneakadémiára, a zeneszerzés szak előkészítő tanfolyamára felvételt nyerjen. Tanulmányait Veress Sándornál kezdte. Ám ahogy azt egyik írásából megtudjuk – lásd a könyv *Veress Sándor és népzene gyűjtése a moldvai csángóknál* (231–234. o.) című írását –, csupán néhány órát vehetett az általa nagyra becsült zeneszerzőtől, mivel tanára külföldre távozott. A zene gyakorlati része mellett az elmélet iránt is élénken érdeklődött. Így, utólag, egyáltalán nem meglepő tehát, hogy amikor a Zeneművészeti Főiskola 1951-ben először hirdette meg a zenetudományi szak első évfolyamát Szabolcsi Bence és Kodály Zoltán vezetésével, Sárosi Bálint ide is jelentkezett – sikerrel. Ezzel egy időben felvették zeneszerzés szakra is, ahol Szervánszky Endre tanítványa lett. A zenetudományi szakon belül Sárosi az etnomuzikológiát választotta, így Kodály növendéke lett. Sárosi Bálint mellett a magyar zenetudományi képzés 1956-ban végzett első évfolyamában Olsvai Imre és Vikár László kapott még népzene kutatói diplomát. Hármójuk kivételes tehetségét bizonyítja, hogy a magyar népzene kutatásban elért eredményeik nemcsak Magyarországon, hanem az etnomuzikológia külföldi tudósai körében is elismerés váltottak ki. A zeneszerzés szakon két évvel később, 1958-ban kapta meg oklevelét. Diplomadarabjával, tanulmányainak befejezésekként egy Ady-versekre írott kantátát komponált. Az azóta eltelt több mint fél évszázad során népzene kutatói munkássága teljessé vált ki. Ha kutatási területeit, sokrétű érdeklődését meg akarjuk ismerni, akkor a legkézenfekvőbb, ha tanulmányait, cikkeit,

előadásait olvassuk-hallgatjuk újra, mert ezek sokasága mutatja meg igaz mélységében a tudóst és az embert egyaránt.

A Nap Kiadó könyve a terjedelem szabta kereteken belül alapos áttekintést ad a pályautról. A kötet tíz fejezetre tagolódik, amelyek az életmű egy-egy fontos szeletét mutatják meg, annak egyes periódusait hozzák közelebb az olvasóhoz. Az írások változatos formában mutatják meg szerzőjüket. A kötetben számos tudományos és ismeretterjesztő cikket, munkahelyi beszámolót, rádióelőadást, konferencia-leírást, kritikát, születésnap köszöntőt és nekrológot olvashatunk. A tematika is rendkívül szerteágazó. Magyar népzenevel indul a kötet. Az első fejezetben többek közt szó esik a magyar hangszeres népzene jellegzetességeiről, jeles művelőiről és kutatóiról, a magyar nótá és a néphagyomány kapcsolatáról, a szívéhez mindig is közelálló sirató, valamint a népdalgyűjtés mai helyzetéről. A második fejezet a cigányzenét veszi górcső alá, a következő kettő pedig a különböző népzenevel kapcsolatos könyvek, kiállítások, találkozók leírása.

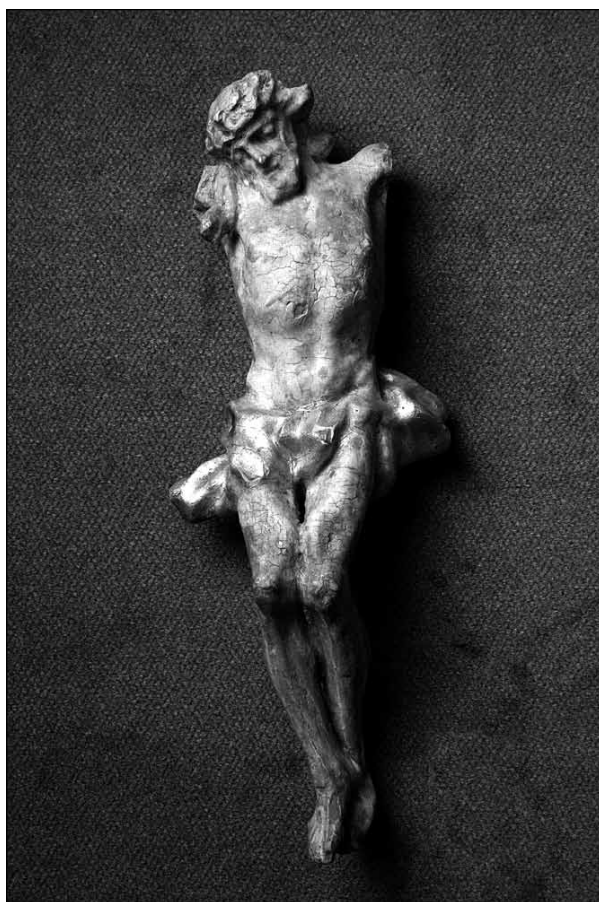
A szív-szerelem kutatási témák érintése mellett nem kerülhetők meg Sárosi Bálint számára a két nagy népzene kutató-elődről, Kodályról és Bartókról szóló megemlékezések publikálása sem, ezeket a kötet ötödik fejezete tartalmazza. A Kodály Zoltánról szóló írásokat különösen vonzóvá teszik a Kodály-tanítvány első kézből származó olyan információi, amelyeket csak az egykori kortárs tud megosztani olvasóival. Az ezt követő rész, a hatodik fejezet javarészt szintén a kortársi emlékezések adják. Az egykori kollégákra való visszatekintésekre az alkalmat születésnap köszöntő, gyakrabban azonban a végső búcsú adja. A hetedik fejezetben színes beszámolók hozzák közelebb a konferenciák-gyűjtőutak világát, megosztva ezek jó és rossz tapasztalatait – Moszkvából,

a svájci Brunnenből, Ghánából, a nigeri Niameyből, Bagdadból és Etiópiából. A nyolcadik és kilencedik fejezet a régi magyar zenéről – a verbunkosról, a Rákóczi-kor zenéjéről – villant fel érdekes tudnivalókat, valamint a kutatók számára is érdekes adalékokkal szolgál Bartók és Haydn népzene-ihlette dallamtémáinak kérdései-

ben. A könyv utolsó fejezetének négy írása közül a negyedik – *Barátsággra készültem* – az egész kötet talán legszemélyesebb írása, egy „emlékiratféle”, amelyben a szerző rokonszenves őszinteséggel ír céljairól, küzdelmeiről és reményeiről. Ha először az *embert* akarjuk megismerni, érdemes ezzel kezdeni a könyv olvasását.

(Sárosi Bálint: *Népzenei tájakon. Válogatott írások 1962–2014.* Nap Kiadó, Budapest, 2015. ISBN 978-963-332-054-9)

Korpusz, 18. század